

Царук Катерина Володимирівна
*студентка 1 курсу магістратури, педагогічного факультету,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

Науковий керівник:
Красовська Ольга Олександрівна
*д.п.н., професор кафедри теорії та методик початкової освіти
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ МІЖОСОБИСТІСНИХ ВІДНОСИН УЧНІВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

У березні 2020 року Україну, як і країни Центральної Азії та Європи охопила пандемія Covid-19. Згідно з Наказом МОН України «Про забезпечення виконання профілактичних і протиепідемічних заходів» від 12.03.2020р. № 392 у всіх закладах освіти було організовано освітній процес за дистанційною формою здобуття освіти [1]. Більшість учасників освітнього процесу не були готові до таких змін.

Організувати якісне навчання з використанням цифрових технологій, надихати й мотивувати учнів, підтримувати постійний зв'язок з усіма учасниками освітнього процесу, давати раду технічним проблемам виявилось зовсім не просто. Але Україна не виняток — жодна держава, жодна освітня система у світі не була готова до цього. З 24 лютого 2022 року Україна, перебуваючи в умовах повномасштабної війни, змушена продовжувати навчальний процес за змішаною формою навчання. У загальному розумінні змішане навчання – це навчання, за якого частина пізнавальної діяльності учнів відбувається на уроці під безпосереднім керівництвом учителя, а інша – у самостійній роботі з електронними ресурсами [2].

В організації дистанційного навчання залишається дві основні проблеми – технічне забезпечення (наявність пристроїв та інтернет-зв'язку) та обмеженість спілкування (між вчителем і учнем, вчителем і батьками, учнем і учнем). З кожним місяцем кількість учнів, які доєднуються до дистанційного навчання, збільшується. Також покращується ситуація з доступом до мережі. Але проблемою залишається відсутність або зменшення спілкування між здобувачами освіти. Більшість з них комунікують з однокласниками лише в межах навчального закладу. Проблему у спілкуванні учнів в умовах дистанційного навчання помітили і батьки, і вчителі, і психологи. Останні зазначають, що така форма навчання негативно позначається на соціалізації дітей і успішності, бо спілкування з іншими людьми – важливий спосіб власного розвитку. Якщо дистанційне навчання не чергуватиметься з навчанням у класі – діти гірше розвиватимуться. "Школярам необхідно

взаємодіяти з учителем і однолітками безпосередньо. Тобто, школа – це місце, де людина вчиться вчитися, а не просто здобуває освіту, адже освіту здобувають після школи. В такому випадку дистанційне навчання складніше. Однак, це значно краще, ніж наражати себе і оточення на небезпеку. Зараз треба прийняти умови і навчитися жити у нових реаліях. Так буде тривати ще певний час, однак діти дуже швидко пройдуть ресоціалізацію і адаптуються до нормального процесу навчання. Тобто, це не буде якоюсь проблемою і повернеться на свої кола без серйозних наслідків", – зазначає Спартак Суббота.

Отже, треба створити умови для учнів, де б вони могли спілкуватися безпосередньо під час навчання онлайн. Учні старшої та середньої школи самостійно шукають способи спілкування, а от учні початкової школи часто не знають, як і де зв'язатися з однокласниками. Нижче наведемо кілька способів для підвищення комунікації між учнями.

Чати без батьків та вчителів – учні говорять про свій день, власні проблеми, переживання, плани, враження. Також діляться популярними відео чи мемами, цікавими мультфільмами і фільмами... Тобто, це звичайний груповий чат, в якому є тільки діти і вони говорять про те, що для них важливо. Його можна створити на будь-якій платформі чи месенджері. (Viber, Telegram і т.д.). Такий спосіб спілкування добре підходить для скромних дітей, які часто соромляться говорити. В таких умовах вони відчують себе більш комфортно, не бояться показувати власні приховані таланти.

Проте, спілкування у смартфоні часто не є приватним – батьки чи близькі родичі мають доступ до чатів, особливо у початковій школі. Або ж і самі учні не дотримуються конфіденційності – пересилання повідомлень, скріншоти і їх поширення часто знижують бажання дитини спілкуватися. Тому учні мають дотримуватися правил спілкування – ставитися з повагою до всіх учасників чату, нікого не ображати, не надсилати неприйнятний контент. Також треба встановити часове обмеження. Бажано, щоб правила склали самі учні.

Чати малих груп – учні спілкуються групами відповідно до своїх інтересів (танці, футбол, ігри, книги). Таке спілкування дозволяє обговорювати теми, які є цікавими для вузького кола учнів. Також їх можна створювати для виконання групових завдань – проєктів, лепбуків, досліджень.

Онлайн-зустрічі без дорослих – учні спілкуються в режимі онлайн між собою. На конкретний час діти домовляються і виходять в ефір. Для цього можна використовувати як навчальні платформи, так і соцмережі.

Зустрічі за межами школи – прогулянки, поїздки чи ігри. Їх можуть організувати батьки без участі вчителя – достатньо сконтактувати з іншими батьками і обговорити час і місце зустрічі. Також корисно організувати такі зустрічі цілим класом. Це може бути просто прогулянка, а може бути і поїздка (обов'язково врахуйте безпечність такої зустрічі!).

Участь у позашкільних та позаурочних заходах – будинки культури, бібліотеки, територіальні громади, різноманітні студії часто проводять виставки, конкурси, турніри, благодійні акції і т.д. Такі заходи проходять і онлайн, і офлайн. Участь у них допомагає відволіктися від буденності, знайти нових друзів і розширити коло спілкування.

Колективні челенджі, конкурси, екскурсії чи веб-квести онлайн - такий формат організації освітнього процесу дозволить не лише краще засвоїти матеріал, а й отримати безліч позитивних емоцій. Оскільки під час таких зустрічей у віртуальному просторі, діти вчаться взаємодіяти між собою, ділитися враженнями, досвідом, проявляти креативність. Також учні опановують нові способи отримання інформації і нові додатки – зйомка і монтування відео, фотографування, залучення близьких до виконання завдань. У дитини розвиваються організаторські навички.

Дистанційний формат навчання надає більше можливостей для якісного спілкування батьків та дітей. В цей час дорослі стають не формальними, а безпосередніми учасниками освітнього процесу та мають змогу не лише за ним спостерігати, а й допомогти дитині в разі потреби. В такий спосіб дитина відчуває себе більш впевнено й комфортно.

Після завершення навчання з дитиною варто обговорити її враження від уроків, що нового та цікавого вона дізналася. А зробити це краще на спільній прогулянці. У вільний час з дітьми варто частіше читати разом, дивитися цікаві та пізнавальні відео, грати в настільні ігри.

Оскільки вчитель бачить дитину лише через монітор, то не може відслідкувати її емоційний стан, настрій, рівень спілкування з однолітками. Ця відповідальність переходить до батьків. Вчасна реакція батьків на зміну у поведінці дитини допоможе уникнути багатьох проблем, також покращити родинні стосунки.

Отже, дистанційне спілкування з учнями потребує більше часу та часто залежить від зовнішніх факторів (доступ до Інтернету, наявність пристроїв, вільного часу). Учні більше навчаються під час спілкування з іншими, ніж під час слухання уроку. Тому ми повинні адаптуватися до змін у навколишньому середовищі та навчати цьому дітей і батьків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про забезпечення виконання профілактичних і протиепідемічних заходів: Наказ Міністерства освіти і науки України від 12.03.2020 р. № 392.
2. Змішане навчання: як організувати якісний освітній процес в умовах війни - Державна служба якості освіти України. *Державна служба якості освіти України*. URL: <https://sqe.gov.ua/zmishane-navchannya-yak-organizuvati-yaki/> (дата звернення: 10.03.2023).
3. Як компенсувати нестачу спілкування під час дистанційного навчання: способи соціалізації дітей. Освітній портал™ - освіта в Україні, освіта за кордоном, ВНЗ, вчителі України, ЗНО. URL: <https://www.op.ua/news/lifehack/yak-kompensuvati-nestachu-spilkuvannya-pid-chas-distanciynogo-navchannya-sposobi-socializaciyi-ditey> (дата звернення: 09.03.2023).